

Podchytenie štátnej pomoci poskytovanej podnikom v dôsledku pandémie COVID-19 v európskom protimonopolnom práve

Lapšanský, L.*

LAPŠANSKÝ, L.: Podchytenie štátnej pomoci poskytovanej podnikom v dôsledku pandémie COVID-19 v európskom protimonopolnom práve. Právní obzor, 105, 2022, č. 5, s. 369 – 391. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2022.5.01>

Capture of state aid provided to businesses as a result of the COVID-19 pandemic in European antitrust law. The COVID-19 pandemic has caused the need for massive state aid to strengthen businesses in the member states of the European Union. The European Commission promptly adopted a soft law act in which it offered member states various instruments for providing state aid to businesses and specified the conditions and indicators upon fulfillment of which it will consider the provided state aid compatible with the internal market.

Key words: COVID-19, competition, state aid, compatibility with the internal market

Úvod

Pandémia vírusu COVID-19 mala v Európskej únii vážne negatívne dôsledky nielen v oblasti verejného zdravia, ale aj v oblasti hospodárstva. Zamedzenie šírenia pandémie si vynútilo prijatie prísnych a dlhodobých obmedzení kontaktu a pohybu osôb, čo malo predvídateľné negatívne dosahy na hospodársku aktivitu.

Vo všeobecnosti v dôsledku uvedených obmedzení kontaktu a pohybu osôb došlo – na strane dopytu – k výraznému prepadu dopytu z dôvodu zníženia možností realizácie spotrebiteľských výdavkov a – na strane ponuky – k výraznému prepadu ponuky z dôvodu prerušenia tvorby mnohých tovarov a služieb a k následnému narušeniu dodávateľských reťazcov. Uvedené negatívne javy sa z pohľadu podnikov prejavili aj znížením objemu disponibilnej likvidity a skresaním investičných plánov.

Osobitne boli v dôsledku protipandemických obmedzení zasiahnuté podniky pôsobiace v tých odvetviach hospodárstva, ktorých fungovanie predpokladá fyzickú prítomnosť veľkého počtu konečných spotrebiteľov na mieste poskytovania plnenia (napr. kultúra, cestovný ruch, doprava, zdravotníctvo alebo maloobchod). V odvetví cestovného ruchu boli negatívne a priamo zasiahnuté nielen podniky, ale aj spotrebiteľia, pretože podniky boli zväčša nútené zrušiť pobyty a cesty, ktoré boli naplánované práve na obdobie platnosti týchto protipandemických obmedzení, pričom cena týchto pobytov a ciest bola spotrebiteľmi už čiastočne alebo úplne zaplatená.

* Mgr. Lukáš Lapšanský, PhD., Ústav štátu a práva SAV, v. v. i., Bratislava.

Uvedené negatívne dôsledky a riziká, ktoré priniesla pandémia COVID-19, sa v prvom rade prejavili tým, že podniky čelili nedostatku likvidity, pričom zasiahnuté boli najmä malé a stredné podniky (ďalej aj „MSP“). Nepredvídateľnosť vzniku pandémie COVID-19 a rozsah a hĺbka problémov, ktoré spôsobila v oblasti hospodárstva, spôsobili, že kritickému nedostatku likvidity čelili aj podniky, ktoré boli pred objavením pandémie solventné a zdravé. Táto skutočnosť vylučovala paušálny záver, že do problémov s nedostatkom likvidity sa podniky dostali v dôsledku prijatia neprimerane riskantného podnikateľského modelu, a tým aj – vo vzťahu k veľkej väčšine dotknutých podnikov – vylučovala prípadnú úvahu, že poskytnutie štátnej pomoci takýmto podnikom by bolo tzv. morálnym hazardom.

V tejto situácii členské štáty Európskej únie nemali inú možnosť, ako poskytnúť rôznym kategóriám subjektov, ktoré boli vážne postihnuté pandemiou COVID-19, masívnu finančnú podporu z verejných zdrojov.

Európska komisia (ďalej aj „Komisia“) v oznámení o koordinovanej hospodárskej reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19 z 13. marca 2020¹ stanovila rôzne možnosti, ktoré členské štáty môžu využiť mimo rozsahu pôsobnosti kontroly štátnej pomoci podľa európskeho práva a ktoré môžu zaviesť bez zapojenia Komisie. Patria medzi ne opatrenia, ktoré sa uplatňujú na všetky podniky a ktoré sa týkajú dotácií na mzdy, pozastavenia platieb dane z príjmu právnických osôb a dane z pridanej hodnoty alebo príspevkov na sociálne zabezpečenie alebo finančnej podpory priamo pre spotrebiteľov za zrušené služby alebo lístky nepreplatené dotknutými prevádzkovateľmi. Bolo však zrejmé, že členské štáty budú musieť doplniť škálu nástrojov pomoci aj o pomoc adresovanú jednotlivým podnikom alebo skupinám podnikov.

V zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie² (ďalej aj „ZFEÚ“) je poskytnutie štátnej pomoci vybranému podnikateľovi v zásade zakázané. Dôvodom zásadného zákazu poskytovania štátnej pomoci vybranému podnikateľovi je skutočnosť, že takáto štátna pomoc vytvára situáciu nerovnosti medzi podnikateľom – príjemcom štátnej pomoci a jeho konkurentmi, ktorí sa podpore z verejných zdrojov netešia. K tomuto zásadnému zákazu existuje viacero výnimiek. Výnimky uvedené v článku 107 ods. 2 ZFEÚ³ sa

¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Európskej centrálnej banke, Európskej investičnej banke a Euroskupine – koordinovaná hospodárska reakcia na vypuknutie nákazy COVID-19, COM(2020) 112 final z 13. marca 2020.

² Článok 107 ods. 1 ZFEÚ:

„Ak nie je zmluvami ustanovené inak, pomoc poskytovaná v akejkoľvek forme členským štátom alebo zo štátnych prostriedkov, ktorá narušia hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.“

³ Článok 107 ods. 2 ZFEÚ:

„S vnútorným trhom je zlučiteľná:

a) pomoc sociálnej povahy poskytovaná jednotlivým spotrebiteľom za predpokladu, že sa poskytuje bez diskriminácie vo vzťahu k pôvodu výrobkov;

b) pomoc určená na náhradu škody spôsobenej prírodnými katastrofami alebo mimoriadnymi udalosťami;

c) pomoc poskytovaná hospodárstvu určitých oblastí Spolkovej republiky Nemecko v dôsledku rozdelenia Nemecka v rozsahu potrebnom na vyrovnanie hospodárskych nevýhod spôsobených týmto rozdelením. Päť rokov po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy, môže Rada na návrh Komisie prijať rozhodnutie, ktorým sa zruší toto písmeno.“

uplatňujú automaticky⁴. Naopak, priznanie niektorej spomedzi výnimiek uvedených v článku 107 ods. 3 ZFEÚ⁵, ktoré majú fakultatívny charakter, je výsledkom úvahy Komisie, ktorej výkon zahŕňa hodnotenia hospodárskej a sociálnej povahy uskutočňované v celoeurópskom kontexte⁶.

Komisia prijala dňa 19. marca 2020 oznámenie pod názvom Dočasný rámec pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v súčasnej situácii spôsobenej nákazou COVID-19⁷ (ďalej aj „Dočasný rámec COVID-19“). Dočasný rámec COVID-19 bol neskôr viackrát menený a dopĺňaný a lehoty v ňom upravené boli predĺžované⁸.

Dočasný rámec COVID-19 spadá do kategórie aktov tzv. *soft law* práva Európskej únie. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor“) prijatie aktov *soft law* vychádza zo širokého práva úvahy, ktoré má Komisia pri aplikácii výnimiek zo zákazu poskytovania štátnej pomoci podnikom. Komisia môže v takomto akte *soft law* najmä určiť kritériá, ktoré považuje za najvhodnejšie na posúdenie, či štátna pomoc je zlučiteľná s vnútorným trhom alebo nie. Úprava takýchto hodnotiacich kritérií v akte *soft law* je prejavom sebaobmedzenia Komisie pri výkone jej širokého práva úvahy, je prejavom vôle sledovať v rozhodovacej praxi určitú politiku, ktorú stanovila, a pritom aj zabezpečuje naplnenie zásady rovnosti zaobchádzania.⁹ Vydanie aktov *soft law* Európskou komisiou tiež zabezpečuje transparentnosť jej politiky pri výkone širokého práva úvahy, ktoré má, a prispieva k naplneniu viacerých ďalších všeobecných

⁴ DECOCQ, A., DECOCQ, G. *Droit de la concurrence. Droit interne et droit de l'Union européenne*. 7. vyd. LGDJ, Lextenso éditions, 2016, s. 485; KARAS, V., KRÁLÍK, A. *Právo Európskej únie*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 455.

⁵ Článok 107 ods. 3 ZFEÚ:

„Za zlučiteľné s vnútorným trhom možno považovať:

a) pomoc na podporu hospodárskeho rozvoja oblastí s mimoriadne nízkou životnou úrovňou alebo s mimoriadne vysokou nezamestnanosťou, ako aj na podporu regiónov uvedených v článku 349, pričom sa zohľadní ich štrukturálna, hospodárska a sociálna situácia;

b) pomoc na podporu vykonávania dôležitého projektu spoločného európskeho záujmu alebo na nápravu vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu;

c) pomoc na rozvoj určitých hospodárskych činností alebo určitých hospodárskych oblastí, za predpokladu, že táto podpora nepriaznivo neovplyvní podmienky obchodu tak, že by to bolo v rozpore so spoločným záujmom;

d) pomoc na podporu kultúry a zachovania kultúrneho dedičstva, ak takáto pomoc neovplyvňuje podmienky obchodovania a hospodárskej súťaže v Únii v rozsahu, ktorý odporuje spoločným záujmom;

e) iné druhy pomoci, ako ich vymedzia rozhodnutia Rady prijaté na návrh Komisie.“

⁶ Napr. rozhodnutie Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 17. septembra 1980 vo veci *Philip Morris*, sp. zn. 130/79, bod 24.

⁷ Oznámenie C(2020)1863, Úradný vestník Európskej únie (ďalej len „Ú. v. E. ú.“) C 91 I zo dňa 20. marca 2020, s. 1.

⁸ Týmito zmenami Dočasného rámca COVID-19 boli postupne:

a) Oznámenie Komisie z 3. apríla 2020, C(2020) 2215, Ú. v. E. ú. C 112 I zo dňa 4. apríla 2020, s. 1,

b) Oznámenie Komisie z 8. mája 2020, C(2020) 3156, Ú. v. E. ú. C 164 zo dňa 13. mája 2020, s. 3,

c) Oznámenie Komisie z 29. júna 2020, C(2020) 4509, Ú. v. E. ú. C 218 zo dňa 2. júla 2020, s. 3,

d) Oznámenie Komisie z 13. októbra 2020, C(2020) 7127, Ú. v. E. ú. C 340 I zo dňa 13. októbra 2020, s. 1,

e) Oznámenie Komisie z 28. januára 2021, C(2021) 564, Ú. v. E. ú. C 34 zo dňa 1. februára 2021, s. 6,

f) Oznámenie Komisie C(2021) 8442, Ú. v. E. ú. C 473 zo dňa 24. novembra 2021, s. 1.

⁹ Napr. rozhodnutie Súdu prvej inštalácie Európskych spoločenstiev zo dňa 30. apríla 1998 vo veci *Vlaams Gewest*, sp. zn. T-214/95, bod 89.

zásad európskeho práva ako napr. zásady ochrany právnej istoty alebo legitímnej dôvery hospodárskych subjektov alebo zásady proporcionality.¹⁰

Na druhej strane, ak je Komisia v oblasti štátnej pomoci viazaná rámcami, ktoré sama prijala, prijatie takého rámca ju neoslobodzuje od povinnosti preskúmať výnimočné špecifické okolnosti, ktoré členský štát uvádza v konkrétnom prípade za účelom vyžiadania si priamej aplikácie článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ¹¹. Preto, ak členský štát prijal opatrenie štátnej pomoci, v ktorom sa odchýlil od niektorých požiadaviek Dočasného rámca COVID-19, nemuselo to mať nevyhnutne za následok neschválenie opatrenia štátnej pomoci, ak bolo opatrenie prijaté v kontexte regulačného rámca poznačeného mimoriadnymi okolnosťami a vykazoval osobitné špecifiká. Mimoriadne okolnosti poznačujúce vydanie Dočasného rámca COVID-19 spočívali v tom, že vzhľadom na naliehavosť jeho prijatia (pár dní po oznámení prvých opatrení obmedzujúcich pohyb osôb členskými štátmi) Komisia nemohla podchytiť všetky typy opatrení, ktoré členské štáty mohli prijať v prospech svojich podnikov. Osobitné špecifiká opatrenia štátnej pomoci spočívali v tom, že vykazovali veľmi špecifické charakteristiky, na ktoré nebolo vhodné aplikovať niektoré požiadavky vyplývajúce z Dočasného rámca COVID-19.¹²

Práve Dočasný rámec COVID-19 bude predmetom predstavenia v tomto príspevku. Opakované krízy s výrazne negatívnym dosahom na hospodársku činnosť v Európskej únii (finančná a hospodárska kríza z roku 2008, kríza vyvolaná pandémiou COVID-19, kríza vyvolaná vojenskou inváziou Ruska pri Ukrajine) robia zo štátnej pomoci rôznym aktérom hospodárskeho života takmer trvalo prítomnú tému. V širšom ponímaní predstavenie Dočasného rámca COVID-19 môže priblížiť čitateľovi spôsob, akým Komisia vníma vzťah medzi príčinami krízy, dôsledkami krízy a na hospodársky život a obsahom a rozsahom opatrení štátnej pomoci podnikom akceptovateľných z pohľadu požiadavky ochrany hospodárskej súťaže a súčasne spôsobilých pomôcť podnikom prekonať krízu. V užšom ponímaní príspevok môže priblížiť spôsob, akým Komisia využíva celú šírku inštrumentária, ktoré pozitívne európske právo hospodárskej súťaže ponúka, na to, aby – aj v takom výnimočnom období, akým je pandémia vírusu COVID-19 – aj naďalej presadzovala zásadu voľnej hospodárskej súťaže¹³ a popri tom vytvorila priestor pre záchranu životaschopných podnikov, ktoré sa ocitli v ohrození, a taktiež prispela k naplneniu iných prioritných cieľov Európskej únie (napr. ekologická a digitálna transformácia hospodárstva Európskej únie).

Vzhľadom na technický charakter textu Dočasného rámca COVID-19 s množstvom odkazov na ekonomické inštitúty, ekonomické ukazovatele a ich kvantifikácie sa v príspevku obmedzíme na prezentáciu systematického členenia hmotnoprávnych otázok,

¹⁰ De SADELEER, N. Classification des actes de droit non contraignants de l'Union européenne. In *Les sources du droit revisités*. vol. 1: Normes internationales et constitutionnelles, Publication des Facultés Universitaires Saint-Louis : Bruxelles 2012, s. 266; dostupné na: <http://hdl.handle.net/2078.3/143150>.

¹¹ Pozri napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 8. marca 2016 vo veci *Grécko/Komisia*, sp. zn. C-431/14 P, body 70 až 72.

¹² Rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo dňa 22. júna 2022 vo veci *Ryanair/Komisia*, sp. zn. T-657/20, body 63 až 101.

¹³ Pozri napr. článok 119 ods. 1 a 2 ZFEÚ.

ktoré upravuje. Takto predstavíme postupne otázky cieľov Dočasného rámca COVID-19, jeho pôsobnosti a podmienok prípustnosti nástrojov štátnej pomoci, ktoré upravuje.

1. Ciele vydania Dočasného rámca COVID-19

Samotný Dočasný rámec COVID-19 spresňuje ciele, ktorých naplnenie Komisia sledovala pri jeho vydaní. Cielené a primerané uplatňovanie pravidiel Európskej únie v oblasti kontroly štátnej pomoci malo slúžiť na:

- a) zabezpečenie toho, aby vnútroštátne podporné opatrenia boli účinné pri pomoci postihnutým podnikom počas šírenia nákazy COVID-19 a pri prekonávaní tejto situácie;
- b) zabezpečenie toho, aby vnútroštátne opatrenia mali na pamäti naplnenie cieľa Európskej únie zvládnuť dvojakú, ekologickú a digitálnu, transformáciu hospodárstva a
- c) garantovanie celistvosti vnútorného trhu, ktorá zahŕňa aj zamedzenie škodlivého súťaženia v poskytovaní dotácií, keďže členské štáty, ktoré majú viac prostriedkov, by mohli poskytovať viac pomoci než ich susedia a ohroziť tak súdržnosť v rámci Európskej únie¹⁴; od zachovania celistvosti vnútorného trhu si Komisia sľubovala zachovanie rovnakých podmienok (hospodárskej súťaže) pre všetkých podnikateľov a rýchlejšie ozdravenie hospodárstva Európskej únie.¹⁵

2. Pôsobnosť Dočasného rámca COVID-19

Komisia vymedzila **vecnú pôsobnosť** Dočasného rámca COVID-19 vo vzťahu k iným, už existujúcim režimom posudzovania štátnej pomoci, pod ktoré by mohli spadať opatrenia štátnej pomoci prijímané členskými štátmi v reakcii na šírenie vírusu COVID-19.

V prvom rade členské štáty mohli prijímať opatrenia štátnej pomoci v súlade s nariadeniami o skupinových výnimkách, ktorými sú:

- a) nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom¹⁶;
- b) nariadenie Komisie (ES) č. 702/2014, ktorým sa určité kategórie pomoci v odvetví poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach vyhlasujú za zlučiteľné s vnútorným trhom¹⁷ a

¹⁴ Všeobecnejšie k tomu nebezpečenstvu pozri napr. JANKŮ, M., MIKUŠOVÁ, J. *Veřejné podpory v soutěžním právu EU*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 87 až 90.

¹⁵ Dočasný rámec COVID-19 – body 10 a 16.

¹⁶ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 ZFEÚ, Ú. v. E. ú. L 187 z dňa 26. júna 2014, s. 1.

¹⁷ Nariadenie Komisie (ES) č. 702/2014 z 25. júna 2014, ktorým sa určité kategórie pomoci v odvetví poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach vyhlasujú za zlučiteľné s vnútorným trhom pri uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. E. ú. L 193 z dňa 1. júla 2014, s. 1).

- c) nariadenie Komisie (EÚ) č. 1388/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci poskytovanej podnikom pôsobiacim vo výrobe, spracovaní a odbyte produktov rybolovu a akvakultúry za zlučiteľné s vnútorným trhom¹⁸.

Taktiež na základe článku 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ a usmernení o štátnej pomoci na záchranu a reštrukturalizáciu nefinančných podnikov v ťažkostiach¹⁹ mohli členské štáty notifikovať Komisii schémy pomoci, ktorých účelom je naplniť akútne potreby likvidity a podporiť podniky, ktoré čelia finančným ťažkostiam spôsobeným alebo zhoršeným vypuknutím nákazy COVID-19²⁰.

Ďalej výlučne na základe článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ mohli členské štáty takisto prijať opatrenia štátnej pomoci na kompenzáciu podnikov v odvetviach, ktoré boli obzvlášť zasiahnuté (napr. doprava, cestovný ruch, kultúra, pohostinské služby a maloobchod), a/alebo organizátorov zrušených podujatí za škody vzniknuté v dôsledku vypuknutia nákazy a spôsobené priamo ňou. Zásada „jedenkrát a naposledy“ upravená v oddiele 3.6.1 usmernení o štátnej pomoci na záchranu a reštrukturalizáciu sa neuplatňovala na pomoc, ktorú Komisia vyhlásila za zlučiteľnú podľa článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ, keďže takýto druh pomoci nie je „pomocou na záchranu, pomocou na reštrukturalizáciu alebo dočasnou podporou reštrukturalizácie“ v zmysle bodu 71 usmernení o štátnej pomoci na záchranu a reštrukturalizáciu. Členské štáty preto mohli podľa článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ kompenzovať škody priamo spôsobené vypuknutím nákazy COVID-19 podnikom, ktoré dostali pomoc podľa usmernení o štátnej pomoci na záchranu a reštrukturalizáciu.²¹

Táto štátna pomoc poskytovaná výlučne na základe článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ však musela kompenzovať škody priamo spôsobené pandemiou COVID-19, ako napríklad škody v priamom dôsledku reštriktívnych opatrení, ktoré príjemcovci *de jure* alebo *de facto* bránia vo výkone hospodárskej činnosti alebo konkrétnej a oddeliteľnej časti jeho činnosti. Mohlo ísť o opatrenia, ktoré si vyžadujú napr.:

- a) úplné ukončenie hospodárskej činnosti vymedzených kategórií hospodárskych prevádzok (napr. zatvorenie barov, reštaurácií alebo obchodov, ktoré nemajú zásadný význam);
- b) ukončenie hospodárskej činnosti vymedzených kategórií hospodárskych subjektov v určitých oblastiach (napr. obmedzenia letov alebo inej dopravy do určitých miest alebo z nich);
- c) vylúčenie určitých kategórií klientov, ktorí intenzívne využívajú veľký objem služieb (napr. turistov, čo má vplyv na hotely, alebo školských výletov, čo má vplyv na špecializované ubytovacie zariadenia pre mládež); alebo

¹⁸ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1388/2014 zo 16. decembra 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci poskytovanej podnikom pôsobiacim vo výrobe, spracovaní a odbyte produktov rybolovu a akvakultúry za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, Ú. v. E. ú. L 369 z dňa 24. decembra 2014, s. 37.

¹⁹ Ú. v. E. ú. C 249 z dňa 31. júla 2014, s. 1.

²⁰ Dočasný rámec COVID-19 – bod 14.

²¹ Dočasný rámec COVID-19 – bod 15.

- d) obmedzenie účasti klientov v prípade konkrétnych odvetví alebo činností (napr. zábava, veľtrhy, športové podujatia) na preukázateľne nižšie úrovne, ako sú úrovne, ktoré by bolo možné dosiahnuť pri uplatňovaní všeobecne platných pravidiel obmedzenia fyzického kontaktu a odstupu alebo povolenej kapacity v komerčných priestoroch (napr. preto, že v tomto odvetví alebo pri tejto činnosti nie je dostatočná istota, že možno navrhnuť a úspešne uplatňovať protokoly na zabezpečenie dodržiavania všeobecne uplatniteľných opatrení); takéto obmedzenie účasti môže predstavovať obmedzenie *de facto*, ak obmedzujúce opatrenia majú za následok ukončenie celej dotknutej činnosti alebo jej dostatočne podstatnej časti.

Naopak, škody vyvolané uplatňovaním všeobecne platných opatrení na dodržiavanie fyzického kontaktu a odstupu alebo povolenej kapacity v komerčných priestoroch alebo opatrení, ktoré tieto všeobecne platné opatrenia len prispôsobujú charakteristickým vlastnostiam určitých sektorov alebo typov priestorov, nie sú škodami, pomoc na kompenzáciu ktorých by mohla byť zlučiteľná s vnútorným trhom podľa článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ. Škody spôsobené uplatňovaním všeobecne platných opatrení vynútených bojom proti šíreniu nákazy COVID-19 by sa mali posudzovať z hľadiska kritérií zlučiteľnosti podľa článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ, teda v zásade na základe Dočasného rámca COVID-19.²²

Táto štátna pomoc poskytovaná výlučne na základe článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ mohla nahrádzať len škodu priamo spôsobenú reštriktívnymi opatreniami a nesmela viesť k nadmernej kompenzácii. Nahrádzaná škoda sa musela presne vyčíslieť. Štátna pomoc mohla slúžiť na náhradu škody priamo spôsobenej reštriktívnym opatrením do výšky ziskov, ktoré by príjemca mohol vierohodne získať, ak by opatrenie nebolo prijaté, a to za tú časť jeho činnosti, ktorá bola obmedzená. Vzhľadom na dlhotrvajúcu krízu nebolo možné pri výpočte výšky škody zohľadniť hospodárske účinky poklesu dopytu ako dôsledku nižšieho celkového dopytu v dôsledku väčšej neochoty zákazníkov zhromažďovať sa na verejných miestach, v dopravných prostriedkoch alebo v iných priestoroch alebo v dôsledku všeobecne uplatniteľných obmedzení kapacity alebo opatrení na zabezpečenie fyzického odstupu.²³

Vo vzťahu k už uvedeným existujúcim režimom posudzovania štátnej pomoci, pod ktoré mohli spadať opatrenia štátnej pomoci prijímané členskými štátmi v reakcii na šírenie vírusu COVID-19, **Dočasný rámec COVID-19 predstavoval úpravu ďalších opatrení štátnej pomoci**, ktoré Komisia považovala za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článku 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ²⁴.

Opatrenia štátnej pomoci, na ktoré sa vzťahuje Dočasný rámec COVID-19, sa smú kumulovať so štátnou pomocou podľa nariadení o pomoci *de minimis*²⁵ alebo so štátnou

²² Dočasný rámec COVID-19 – bod 15a).

²³ Dočasný rámec COVID-19 – bod 15b).

²⁴ Dočasný rámec COVID-19 – bod 16.

²⁵ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis*, Ú. v. E. ú. L 352 zo dňa 24. decembra 2013, s. 1; nariadenie Komisie (EÚ) č. 1408/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní

pomocou podľa nariadení o skupinových výnimkách²⁶ za predpokladu, že sa dodržiavajú ustanovenia a pravidlá kumulácie zakotvené v uvedených nariadeniach²⁷.

Z pohľadu **osobnej pôsobnosti** upravoval Dočasný rámec COVID-19 možnosti poskytnutia štátnej pomoci nefinančným podnikom.

Banky a iné finančné inštitúcie hrali pri implementácii tejto pomoci úlohu subjektov, ktoré ponúkajú nefinančným podnikom nástroje financovania. Štátna pomoc sa síce viazala aj na nástroje financovania ponúkané bankami a inými finančnými inštitúciami, ale prijímateľom výhody vyplývajúcej zo štátnej pomoci boli nefinančné podniky, ktoré tieto nástroje financovania využívali, pretože štátna pomoc upravená v Dočasnom rámci COVID-19 bola určená na zachovanie alebo prinavrátenie životaschopnosti, likvidity či solventnosti nefinančných podnikov a nie úverových alebo iných finančných inštitúcií.²⁸ Z pohľadu prijímateľov štátnej pomoci bola kríza spôsobená vírusom COVID-19 odlišná od celosvetovej finančnej a nadväzujúcej hospodárskej krízy z roku 2008, pri ktorej nedostatok likvidity postihol najskôr banky a preto právny rámec poskytovania štátnej pomoci v reakcii na krízu z roku 2008 posudzoval banky ako prijímateľov štátnej pomoci.²⁹

Dočasný rámec COVID-19 upravoval štátnu pomoc úverovým a finančným inštitúciám iba okrajovo, a to do tej miery, do akej išlo o posudzovanie: i) nepriamych výhod pre úverové alebo finančné inštitúcie, ktoré usmerňujú nástroje pomoci podľa oddielov 3.2., 3.3. a 3.12. Dočasného rámca COVID-19, a ii) pomoci podľa oddielu 3.10. Dočasného rámca COVID-19 za predpokladu, že sa schéma nezameriava výlučne na zamestnancov z finančného sektora.³⁰ Preto Komisia zastáva názor, že takáto nepriama pomoc úverovým alebo finančným inštitúciám by sa nemala posudzovať ako mimoriadna verejná finančná podpora podľa smernice o ozdravení a riešení krízových situácií bánk³¹, podľa nariadenia o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií³² ani podľa pravidiel štátnej pomoci uplatniteľných na bankový sektor³³. Iba v prípade, ak by opatrenia na podporu úverových

Európskej únie na pomoc *de minimis* v sektore poľnohospodárstva, Ú. v. E. ú. L 352 z dňa 24. decembra 2013 s. 9; nariadenie Komisie (EÚ) č. 717/2014 z 27. júna 2014 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* v sektore rybolovu a akvakultúry, Ú. v. E. ú. 190 z dňa 28. júna 2014, s. 45; a nariadenie Komisie (EÚ) č. 360/2012 z 25. apríla 2012 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* v prospech podnikov poskytujúcich služby všeobecného hospodárskeho záujmu, Ú. v. E. ú. L 114 z dňa 26. apríla 2012, s. 8.

²⁶ Vid' poznámky pod čiarou 17 až 19.

²⁷ Dočasný rámec COVID-19 – bod 20.

²⁸ Dočasný rámec COVID-19 – body 5, 6 a 20.

²⁹ Vid' napr. JANKŮ, M., MIKUŠOVÁ, J. *Veřejné podpory v soutěžním právu EU*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 79 a 80; LAPŠANSKÝ, L. Kríza a agenda poskytovania štátnej pomoci bankám: od zásadného zákazu štátnej pomoci k pretváraníu štruktúry bankového trhu. In *Právo, obchod, ekonomika III. – Zborník vedeckých prác*; BOBÁKOVÁ, V., MARKOVÁ, H. (rec.). 1. vyd. Košice : UPJŠ, 2013, s. 165 a 166. ISBN 978-80-8152-056-3.

³⁰ Dočasný rámec COVID-19 – body 5, 6, 20a) a 28 až 31.

³¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ o ozdravení a riešení krízových situácií bánk, Ú. v. E. ú. L 173 z dňa 12. júna 2014, s. 190.

³² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 806/2014 o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií, Ú. v. E. ú. L 225 z dňa 30. júla 2014.

³³ Oznámenie o rekapitalizácii finančných inštitúcií v súčasnej finančnej kríze: obmedzenie pomoci na nevyhnutné minimum a opatrenia proti neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže (oznámenie

alebo iných finančných inštitúcií: i) predstavovali štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, ii) nespádali do pôsobnosti Dočasného rámca COVID-19 ani iii) nepredstavovali náhradu priamej škody spôsobenej vypuknutím nákazy COVID-19, na ktorú by sa vzťahoval článok 107 ods. 2 písm. b) ZFEÚ; by sa museli notifikovať Komisii a posudzovať podľa pravidiel štátnej pomoci vzťahujúcich sa na bankový sektor.³⁴

Väčšinu nástrojov štátnej pomoci podľa Dočasného rámca COVID-19 nebolo možné použiť v prospech podnikov, ktoré už boli v ťažkostiach k 31. decembru 2019. Výnimka z tohto pravidla bola prípustná za určitých podmienok v prospech mikropodnikov a malých podnikov za stanovených podmienok.³⁵

Z pohľadu **časovej pôsobnosti** Komisia uplatňovala Dočasný rámec COVID-19 na:

- a) notifikované opatrenia štátnej pomoci od 19. marca 2019, a to aj keď boli notifikované pred týmto dátumom,³⁶ ak pomoc bola poskytnutá najneskôr 30. júna 2022³⁷ a
- b) neoznámené opatrenia štátnej pomoci, ak pomoc bola poskytnutá po 1. februári 2020³⁸ a najneskôr 30. júna 2022³⁹.

3. Podmienky prípustnosti nástrojov štátnej pomoci upravených Dočasným rámcom COVID-19

Podmienku aplikácie článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ, podľa ktorej pomoc musí byť určená „na nápravu vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu“, vykladá judikatúra Súdneho dvora tak, že porucha musí mať vplyv na celé hospodárstvo daného členského štátu alebo na jeho podstatnú časť, a nie iba na jeden z jeho regiónov alebo jednu z častí jeho územia. Navyše, ako podmienka vyvolávajúca aplikáciu výnimky zo zásady (zásada zákazu štátnej pomoci) podlieha prísnemu výkladu.⁴⁰ No vzhľadom na to, že nákaza COVID-19 má vplyv na všetky členské štáty a že obmedzujúce opatrenia na

o rekapitalizácii), Ú. v. E. ú. C 10 z dňa 15. januára 2009, s. 2; oznámenie Komisie o zaobchádzaní so znehodnotenými aktívami v bankovom sektore Spoločenstva (oznámenie o znehodnotených aktívach), Ú. v. E. ú. C 72 z dňa 26. marca 2009, s. 1; oznámenie Komisie o návrate k životaschopnosti a hodnotenie reštrukturalizačných opatrení vo finančnom sektore v podmienkach súčasnej krízy podľa pravidiel štátnej pomoci (oznámenie o reštrukturalizácii), Ú. v. E. ú. C 195, z dňa 19. augusta 2009, s. 9; oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel pre štátnu pomoc na podporné opatrenia v prospech bánk v súvislosti s finančnou krízou od 1. januára 2011 (oznámenie o predĺžení z roku 2010), Ú. v. E. ú. C 329 zo 7. decembra 2010, s. 7; oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci na podporné opatrenia v prospech bánk v súvislosti s finančnou krízou od 1. januára 2012 (oznámenie o predĺžení z roku 2011), Ú. v. E. ú. C 356 zo 6. decembra 2011, s. 7; oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci na podporné opatrenia v prospech bánk v súvislosti s finančnou krízou od 1. augusta 2013 (oznámenie o bankovníctve z roku 2013), Ú. v. E. ú. C 216 z dňa 30. júla 2013, s. 1.

³⁴ Dočasný rámec COVID-19 – bod 6.

³⁵ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. c) a ca), 25 písm. h) a ha), 27 písm. g) a ga), 35 písm. h) a ha), 37 písm. k) a ka), 39 písm. i) a ia), 49 písm. d) a da).

³⁶ Dočasný rámec COVID-19 – bod 94.

³⁷ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. d).

³⁸ Dočasný rámec COVID-19 – bod 95 písm. a).

³⁹ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. d).

⁴⁰ Dočasný rámec COVID-19 – bod 17.

zamedzenie jej šírenia, ktoré členské štáty prijímali, mali vplyv na podniky, Komisia dospela k záveru, že štátna pomoc je odôvodnená a môže byť vyhlásená za zlučiteľnú s vnútorným trhom počas obmedzeného obdobia s cieľom vyriešiť problém nedostatočnej likvidity, ktorému podniky čelia, a zabezpečiť, aby narušenia spôsobené nákazou COVID-19 neohrozovali ich životaschopnosť, najmä pokiaľ ide o MSP.⁴¹

Ďalšou podmienkou aplikácie článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ bolo, aby štátna pomoc bola nevyhnutným, vhodným a primeraným opatrením na nápravu vážnej poruchy fungovania v hospodárstve dotknutého členského štátu, pričom bremeno dôkazu splnenia tejto podmienky zaťažuje členský štát, ktorý chce štátnu pomoc poskytnúť.⁴²

Napokon, všeobecnou a negatívnou podmienkou prípustnosti štátnej pomoci spadajúcej do pôsobnosti Dočasného rámca COVID-19, ktorú ustanovuje samotný tento rámec, bolo to, aby poskytovaná štátna pomoc nebola podmienená premiestnením výrobných činností alebo inej činnosti príjemcu z inej krajiny v Európskom hospodárskom priestore na územie členského štátu poskytujúceho pomoc. Takáto podmienka by mohla poškodiť vnútorný trh. Toto pravidlo platilo bez ohľadu na počet pracovných miest, ktoré skutočne zanikli v pôvodnej prevádzkarni príjemcu v Európskom hospodárskom priestore.⁴³

Obsahom Dočasného rámca COVID-19 je z veľkej časti úprava osobitných podmienok, ktorých splnenie – popri splnení už uvedených všeobecných a spoločných podmienok – Komisia mala skúmať pri posudzovaní, či notifikovanú štátnu pomoc možno považovať za zlučiteľnú s vnútorným trhom na základe článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ a Dočasného rámca COVID-19.⁴⁴ Tieto osobitné podmienky sa rôznia pri jednotlivých nástrojoch štátnej pomoci, ktorých prípustnosť Dočasný rámec COVID-19 upravuje.

3.1 Osobitné podmienky a ukazovatele prípustnosti nástrojov štátnej pomoci na zabezpečenie likvidity podnikov

Jednoduchým nástrojom na prekonanie nedostatku likvidity podnikov, ktorý Dočasný rámec COVID-19 upravil, je **schéma poskytovania štátnej pomoci obmedzenej výšky**. Formálnou podmienkou využitia tohto nástroja štátnej pomoci bolo vypracovanie schémy štátnej pomoci s odhadovaným rozpočtom, na základe ktorej členský štát mohol poskytovať štátnu pomoc jednotlivým podnikom⁴⁵. Obsahovými podmienkami prípustnosti štátnej pomoci obmedzenej výšky boli podmienky:

- a) maximálnej celkovej výšky pomoci na jeden podnik⁴⁶;
- b) formy pomoci (priame granty, daňové a platobné zvýhodnenia, vratné preddavky, záruky, úvery, vlastné imanie a iné formy)⁴⁷;

⁴¹ Dočasný rámec COVID-19 – bod 18.

⁴² Dočasný rámec COVID-19 – bod 19.

⁴³ Dočasný rámec COVID-19 – bod 16b.

⁴⁴ Dočasný rámec COVID-19 – bod 19.

⁴⁵ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. b).

⁴⁶ Dočasný rámec COVID-19 – body 22 písm. a), 23 písm. a) a 23a).

⁴⁷ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. a).

- c) toho, aby pomoc poskytnutá podnikom pôsobiacim v oblasti spracovania a odbytu poľnohospodárskych produktov nebola úplne ani čiastočne postúpená prvovýrobcom⁴⁸; a
- d) toho, aby pomoc poskytnutá podnikom pôsobiacim v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby nebola stanovená na základe ceny alebo množstva produktov na trhu,⁴⁹ a aby pomoc poskytnutá podnikom pôsobiacim v oblastiach spracovania a odbytu poľnohospodárskych produktov nebola stanovená na základe ceny alebo množstva výrobkov umiestnených na trh dotknutými podnikmi alebo zakúpených od prvovýrobcov, s prípustnými výnimkami⁵⁰.

Štátnu pomoc, ktorá bola poskytnutá v súlade s Dočasným rámcom COVID-19 vo forme vratných preddavkov, záruk, úverov alebo iných návratných nástrojov, je možné konvertovať na iné formy pomoci vrátane nevratných nástrojov, ako sú granty, za predpokladu, že konverzia sa uskutoční najneskôr do 30. júna 2023, a boli splnené podmienky uvedené v oddiele o schéme poskytovania štátnej pomoci obmedzenej výšky⁵¹.

Nástrojom štátnej pomoci, ktorý bol zameraný na posilnenie vlastného imania podnikov (podobne ako to umožňovala schéma poskytovania štátnej pomoci obmedzenej výšky) a ktorý umožňoval štátnu pomoc bez obmedzenia výšky, boli **rekapitalizačné opatrenia**, či už v rámci rekapitalizačnej schémy alebo ako individuálne rekapitalizačné opatrenie⁵². Cieľom rekapitalizačných opatrení bolo zaistiť, aby narušenie hospodárstva vyvolané nákazou COVID-19 nevedlo k zbytočnému zanikaniu podnikov, ktoré boli pred vypuknutím nákazy životaschopné. Na druhej strane, rekapitalizačné opatrenia výrazne narúšajú hospodársku súťaž medzi podnikmi a preto využitie tohto nástroja muselo podliehať prísny podmienkam, ktoré smerovali k tomu, aby štátna pomoc vo forme posilnenia vlastného imania a/alebo hybridných kapitálových nástrojov (nástroje, ktoré majú charakter tak dlhu, ako aj vlastného imania):

- a) bola použitá len vtedy, ak nie je možné iné vhodné riešenie;
- b) neprekročila minimum potrebné na zaručenie životaschopnosti podniku a ani úroveň kapitálovej štruktúry podniku, akú mal pred vypuknutím nákazy COVID-19⁵³;
- c) podliehala jasným podmienkam, pokiaľ ide o účasť štátu vo vlastnom imaní týchto podnikov, odmenu štátu za túto pomoc a ukončenie angažovania štátu vo vlastnom imaní podniku;
- d) bola podmienená primeranými opatreniami na obmedzenie narušenia hospodárskej súťaže vrátane spôsobu riadenia podniku; a

⁴⁸ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. e).

⁴⁹ Dočasný rámec COVID-19 – bod 23 písm. b).

⁵⁰ Dočasný rámec COVID-19 – bod 22 písm. e).

⁵¹ Dočasný rámec COVID-19 – bod 23b).

⁵² Dočasný rámec COVID-19 – body 44 až 85.

⁵³ Pozri napr. rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo 14. júla 2021 vo veci *Ryanair a Laudamotion/Komisía*, sp. zn. T-622/20, bod 30.

- e) prispievala k naplneniu politických cieľov EÚ týkajúcich sa zelenej a digitálnej transformácie hospodárstva.⁵⁴

Súčasne Komisia pripomenula, že ak sa opatrenia štátnej pomoci budú navrhovať tak, aby zodpovedali politickým cieľom Európskej únie týkajúcim sa zelenej a digitálnej transformácie ich hospodárstiev, umožní to udržateľnejší dlhodobý rast a podporí sa prechod smerom k dohodnutému cieľu klimatickej neutrality Európskej únie do roku 2050⁵⁵. Preto bola veľkým podnikom uložená povinnosť podávať správy o tom, ako poskytnutá pomoc podporuje ich činnosti v súlade s cieľmi Európskej únie a ich domovského štátu spojenými so zelenou a s digitálnou transformáciou vrátane cieľa Európskej únie dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralnosť⁵⁶.

Nástrojmi rekapitalizačných opatrení boli nástroje tvorby vlastného imania, najmä emisia nových spoločných alebo prioritných akcií, a/alebo hybridné kapitálové nástroje, najmä práva na podiel na zisku, vklady tichého spoločníka a konvertibilné zabezpečené alebo nezabezpečené dlhopisy, alebo akákoľvek variácia alebo kombinácia týchto nástrojov⁵⁷.

Podmienka nevyhnutnosti bola naplnená, ak:

- a) by podnik bez pomoci štátu zanikol alebo by mal vážne ťažkosti s udržaním činnosti;
- b) štátna pomoc bola v spoločnom záujme napr. preto, aby zabránila sociálnym ťažkostiam a zlyhaniu trhu; zániku inovatívneho podniku alebo systémovo významného podniku alebo narušeniu poskytovania dôležitej služby; a
- c) podnik nedokázal nájsť financovanie na trhoch za prijateľných podmienok a iné opatrenia štátnej pomoci existujúce v danom členskom štáte by nestačili na pokrytie jeho potrieb likvidity⁵⁸.

Naplnenie podmienky primeranej odmeny štátu za jeho pomoc sa odvíjalo od zásady, podľa ktorej, čím je odmena bližšie k trhovej realite, tým nižšie je narušenie hospodárskej súťaže, ktoré štátna pomoc vyvoláva. Spôsob výpočtu primeranej odmeny pre štát sa líši pri použití nástroja vlastného imania a pri použití hybridných kapitálových nástrojov.⁵⁹

Nutnosť prijatia primeraných opatrení na obmedzenie narušenia hospodárskej súťaže vrátane spôsobu riadenia podniku bola o to menej naliehavá, o čo nižší bol podiel štátnej pomoci na vlastnom imaní podniku a čím vyššia bola odmena štátu za jeho pomoc. Dočasný rámec COVID-19 upravil celý rad opatrení na obmedzenie narušenia hospodárskej súťaže, ktoré členské štáty museli alebo mohli uložiť rekapitalizovanému podniku, či už išlo o záväzky behaviorálne (napr. zákaz agresívnej obchodnej expanzie, zákaz

⁵⁴ Dočasný rámec COVID-19 – body 44, 45 a 54.

⁵⁵ Dočasný rámec COVID-19 – bod 45.

⁵⁶ Dočasný rámec COVID-19 – body 44 a 83.

⁵⁷ Dočasný rámec COVID-19 – body 52 a 53.

⁵⁸ Dočasný rámec COVID-19 – bod 49.

⁵⁹ Dočasný rámec COVID-19 – body 55 až 70.

propagácie rekapitalizácie alebo zákaz použitia štátnej pomoci na krížové dotovanie tých činností podniku, ktoré boli v hospodárskych ťažkostiach) alebo štrukturálne (napr. zákaz nadobúdania významnejších podielov v podnikoch konkurentov, dodávateľov alebo odberateľov). Mierne modifikované opatrenia boli aplikovateľné v prípade, ak spoločníkom rekapitalizovaného podniku bol samotný štát.⁶⁰

Ukončenie angažovanosti štátu v prípade veľkých príjemcov (iných ako MSP) vysokej štátnej pomoci (poskytnutá rekapitalizácia vo výške viac ako 25 percent vlastného imania) sa uskutočňovalo na základe stratégie ukončenia angažovanosti štátu v dotknutom podniku, ktorý mal obsahovať: i) plán príjemcu na pokračovanie jeho činnosti, informáciu o použití štátnej pomoci a harmonogram platieb odmeny a splatenia štátnej pomoci (ďalej len „**harmonogram splácania**“), a ii) opatrenia na dodržanie harmonogramu splácania⁶¹. Ak šesť rokov po rekapitalizácii nedošlo k zníženiu štátnej intervencie pod 15 percent vlastného imania príjemcu, Komisii sa na schválenie musel notifikovať reštrukturalizačný plán v súlade s usmerneniami o štátnej pomoci na záchranu a reštrukturalizáciu. Komisia posúdila, či opatrenia zamýšľané v reštrukturalizačnom pláne zabezpečujú životaschopnosť príjemcu, a to aj so zreteľom na ciele Európskej únie a domovského štátu príjemcu spojené so zelenou a s digitálnou transformáciou a ukončenie angažovanosti štátu bez nepriaznivého vplyvu na obchod v rozsahu, ktorý by bol v rozpore so spoločným záujmom.⁶²

Ďalším možným opatrením bol **príspevok na nekryté fixné náklady** tých podnikov, v ktorých prípade pandémie COVID-19 viedla k pozastaveniu alebo obmedzeniu ich podnikateľskej činnosti. Ak takéto opatrenia predstavovali pomoc, Komisia ich považovala za zlučiteľné s vnútorným trhom na základe článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ. Dočasný rámec COVID-19 pri príspevku na nekryté fixné náklady upravil:

- a) oprávnené obdobie, teda obdobie, počas ktorého mohli vzniknúť nekryté fixné náklady;
- b) formálny rámec poskytovania tejto pomoci (schéma pomoci);
- c) podmienku minimálnej miery poklesu obratu podniku, ktorá otvárala právo príspevok;
- d) vymedzenie pojmu nekryté fixné náklady (fixné náklady vynaložené podnikmi počas oprávneného obdobia, ktoré nie sú kryté príspevkom zo zisku počas toho istého obdobia ani inými zdrojmi, ako je poistenie, dočasné opatrenia pomoci, na ktoré sa vzťahuje toto oznámenie, alebo podpora z iných zdrojov; za nekryté fixné náklady sa považujú aj straty podnikov z ich výkazov ziskov a strát počas oprávneného obdobia);
- e) maximálnu prípustnú intenzitu pomoci v pomere k výške nekrytých fixných nákladov;
- f) maximálnu prípustnú výšku pomoci na jeden podnik;

⁶⁰ Dočasný rámec COVID-19 – body 71 až 78b).

⁶¹ Dočasný rámec COVID-19 – body 79 až 82.

⁶² Dočasný rámec COVID-19 – bod 85.

- g) formy príspevku (priame granty, daňové a platobné zvýhodnenia, vratné preddavky, záruky, úvery a vlastné imanie).⁶³

Prípustným opatrením na zabezpečenie likvidity boli aj **verejné záruky za úvery** (s určitými odchýlkami aj verejné záruky za úvery, ktoré sú v prípade insolvenčného konania podriadené bežným nadriadeným veriteľom) v prípade splnenia stanovených podmienok a ukazovateľov, ktoré sa týkali:

- minimálnej výšky poplatkov za verejnú záruku, ktoré podnik prijímajúci štátnu pomoc (vo forme verejnej záruky za jeho úver) musí uhradiť štátu;
- pomeru celkovej výšky úverov k ročným mzdovým nákladom príjemcu alebo k obratu príjemcu za rok 2019⁶⁴;
- maximálneho trvania záruky a
- prípustného účelu úveru, na ktorý sa vzťahuje verejná záruka.⁶⁵

Ďalším prípustným nástrojom štátnej pomoci na zabezpečenie likvidity boli aj **dotované úrokové sadzby na úvery** (s určitými odchýlkami aj podriadený dlh, ktorý je v prípade insolvenčného konania podriadený bežným nadriadeným veriteľom), ak boli splnené stanovené podmienky a ukazovatele, ktoré sa týkali:

- minimálnej úrovne zložiek tvoriacich úrokovú sadzbu, za ktorú sa môžu poskytnúť úvery;
- maximálneho trvania úveru;
- maximálneho prípustného pomeru celkovej výšky úverov k ročným mzdovým nákladom príjemcu alebo k obratu príjemcu za rok 2019 a
- prípustného účelu úveru, na ktorý sa vzťahuje dotovaná úroková sadzba.⁶⁶

Ďalším nástrojom štátnej pomoci bolo **rozšírenie zoznamu krajín**, do ktorých vývoz je spojený s obchodnými a politickými rizikami, a **predĺženie doby**, do ktorej sa tieto **riziká považujú za neobchodovateľné**. Oznámenie Komisie o poistení krátkodobých vývozných úverov⁶⁷ stanovuje, že obchodovateľné riziká nesmú byť kryté poistením vývozných úverov s podporou zo strany členských štátov. Po verejnej konzultácii Komisia dospela k záveru, že kapacita súkromného poistenia krátkodobých vývozných úverov je v súčasnej situácii spôsobenej nákazou COVID-19 vo všeobecnosti nedostatočná a krytie obchodovateľných rizík je dočasne nedostupné. V reakcii na uvedené istenie Komisia považovala všetky obchodné a politické riziká spojené s vývozom do krajín uvedených

⁶³ Dočasný rámec COVID-19 – body 86 a 87.

⁶⁴ Pozri napr. rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie z dňa 19. mája 2021 vo veci *Ryanair/Komisia*, sp. zn. T-643/20, bod 75.

⁶⁵ Dočasný rámec COVID-19 – body 24 až 25a).

⁶⁶ Dočasný rámec COVID-19 – body 26 až 27a).

⁶⁷ Oznámenie Komisie členským štátom o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na krátkodobé poistenie vývozných úverov, Ú. v. E. ú. C 392 z 19. decembra 2012, s. 1.

v prílohe k oznámeniu Komisie o poistení krátkodobých vývozných úverov za dočasne neobchodovateľné do 31. marca 2022.⁶⁸

Predmetom úpravy boli aj možnosti kumulácie jednotlivých nástrojov štátnej pomoci na zabezpečenie likvidity podnikov s inými nástrojmi štátnej pomoci, podmienky takejto kumulácie, ako aj zákazy takejto kumulácie,⁶⁹ rovnako ako možnosti konverzie jedného nástroja pomoci na iný nástroj pomoci⁷⁰.

Uvedené záruky za úvery, dotované úrokové sadzby a podpora nekrytých fixných nákladov mohli byť poskytnuté podnikom nielen priamo členskými štátmi, ale aj prostredníctvom úverových alebo iných finančných inštitúcií. Hoci je takáto štátna pomoc priamo zameraná na nefinančné podniky, ktoré čelia náhlemu nedostatku likvidity, môže predstavovať nepriame výhody aj pre úverové alebo iné finančné inštitúcie, na ktoré zameraná nie je. Ako sme už uviedli, Dočasný rámec COVID-19 upravuje štátnu pomoc úverovým a finančným inštitúciám iba okrajovo, a to do tej miery, do akej ide o posudzovanie: i) nepriamych výhod pre úverové alebo finančné inštitúcie, ktoré usmerňujú nástroje pomoci podľa oddielov 3.2., 3.3. a 3.12., a ii) pomoci podľa oddielu 3.10. za predpokladu, že sa schéma nezameriava výlučne na zamestnancov z finančného sektora. Aby tieto marginálne výhody pre úverové alebo iné finančné inštitúcie boli posúdené ako súladné s Dočasným rámcom COVID-10, Komisia zaviedla určité záruky s cieľom obmedziť prípadné nenáležité narušenia hospodárskej súťaže, ktoré by z nich mohli vyplývať. Úverové alebo iné finančné inštitúcie museli v čo najväčšej možnej miere postupovať výhody verejných záruk alebo dotovaných úrokových sadzieb na úvery konečným príjemcom. Finančný sprostredkovateľ musí byť schopný preukázať, že používa mechanizmus, ktorý zaisťuje, aby výhody boli postúpené v najväčšom možnom rozsahu konečným príjemcom vo forme vyšších objemov financovania, rizikovejších portfólií, menších požiadaviek na kolaterál, nižších poplatkov za záruku alebo nižších úrokových sadzieb, než by to bolo bez takýchto verejných záruk alebo úverov.⁷¹

3.2 Osobitné podmienky a ukazovatele prípustnosti nástrojov štátnej pomoci na zachovanie zamestnanosti

Nástrojom na zmiernenie likviditných problémov podnikov (vrátane samostatne zárobkovo činných osôb) a zachovanie zamestnanosti boli **odklady platby daní a/alebo príspevkov na sociálne zabezpečenie**. Ak takéto odklady mali všeobecnú platnosť a nezvýhodňovali určité podniky ani výrobu určitých druhov tovaru, nepatrili do pôsobnosti článku 107 ods. 1 ZFEÚ. Ak sa obmedzovali napríklad iba na určité sektory, regióny alebo typy podnikov, išlo o štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ. V takomto prípade považovala Komisia za zlučiteľné s vnútorným trhom v zmysle článku 107

⁶⁸ Dočasný rámec COVID-19 – body 32 a 33.

⁶⁹ Dočasný rámec COVID-19 – body 24a), 26a) a 87 písm. e).

⁷⁰ Dočasný rámec COVID-19 – body 23b), 67, 68 a 87a).

⁷¹ Dočasný rámec COVID-19 – body 20a) a 28 až 31.

ods. 3 písm. b) ZFEÚ tie schémy pomoci, ktoré zahŕňali dočasné odklady platby daní alebo príspevkov na sociálne zabezpečenie pre podniky (vrátane samostatne zárobkovo činných osôb), ktoré boli osobitne postihnuté nákazou COVID-19, napríklad v konkrétnych sektoroch, regiónoch alebo pre podniky určitej veľkosti. Platilo to aj pre opatrenia prijaté v súvislosti s fiškálnymi záväzkami a záväzkami sociálneho zabezpečenia určené na zmiernenie likviditných problémov príjemcov, okrem iného vrátane odkladu splátok dlhu, uľahčenia prístupu k daňovým splátkovým kalendárom a udelenia bezúročných období, pozastavenia vymáhania daňového dlhu a urýchleného vrátenia daňových preplatkov. Pomoc sa musela poskytnúť do 31. decembra 2021 a konečný dátum pre odklad nemohol byť neskorší než 31. december 2022.⁷²

Možným nástrojom štátnej pomoci boli aj **mzdové dotácie pre zamestnancov**, resp. **príjmové dotácie pre samostatne zárobkovo činné osoby**. V záujme ochrany zamestnanosti mohli členské štáty zvážiť príspevok na mzdové náklady podnikov, ktoré by inak v dôsledku nákazy COVID-19 prepúšťali pracovníkov, alebo na príjem zodpovedajúci príjmu u samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré v dôsledku vnútroštátnych opatrení v reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19 museli pozastaviť alebo obmedziť svoju podnikateľskú činnosť. Ak sa takéto schémy podpory uplatnili v celej ekonomike, nevzťahovala sa na ne kontrola štátnej pomoci zo strany Komisie, keďže neboli selektívne. Ak však boli obmedzené na určité sektory, regióny alebo typy podnikov, považovali sa za schémy poskytujúce podnikom selektívnu výhodu.⁷³ Ak by takéto opatrenie predstavovalo štátnu pomoc, Komisia by ho považovala za zlučiteľné s vnútorným trhom na základe článku 107 ods. 3 písm. b) ZFEÚ, ak by boli splnené podmienky, ktoré sa týkali:

- a) účelu pomoci (predchádzať prepúšťaniu počas trvania nákazy COVID-19 a udržať podnikateľskú činnosť samostatne zárobkovo činných osôb);
- b) vypracovania schémy pomoci pre podniky v konkrétnych sektoroch, regiónoch alebo pre podniky určitej veľkosti, ktoré sú mimoriadne zasiahnuté nákazou COVID-19;
- c) času poskytnutia pomoci (najneskôr 30. júna 2022);
- d) dodržania podmienky poskytnutia pomoci počas celého obdobia, na ktoré sa pomoc udeľuje (zamestnanci, na ktorých sa pomoc vzťahuje, zostanú zamestnaní počas celého obdobia, na ktoré sa udeľuje pomoc, alebo príslušná podnikateľská činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby pretrvá počas celého obdobia, na ktoré sa udeľuje pomoc); a
- e) maximálnej výšky mesačnej mzdovej alebo príjmovej dotácie.⁷⁴

Možnosti kumulácie mzdových dotácií pre zamestnancov s inými nástrojmi štátnej pomoci boli taktiež predmetom úpravy⁷⁵.

⁷² Dočasný rámec COVID-19 – body 40 a 41.

⁷³ Dočasný rámec COVID-19 – bod 42.

⁷⁴ Dočasný rámec COVID-19 – bod 43.

⁷⁵ Dočasný rámec COVID-19 – bod 43 písm. e).

3.3 *Osobitné podmienky a ukazovatele prípustnosti nástrojov štátnej pomoci na boj s nákazou COVID-19*

V záujme zvládnutia krízovej situácie vyvolanej nákazou COVID-19 v oblasti zdravia Komisia považovala za nevyhnutné podporiť výskum a vývoj týkajúci sa nákazy COVID-19, infraštruktúru na testovanie a rozširovanie výroby, ktorá prispieva k vývoju produktov relevantných pre COVID-19, ako aj výrobu produktov relevantných pre COVID-19, aj nad rámec možností vyplývajúcich z článku 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ.

Opatrenia štátnej pomoci na **výskum a vývoj týkajúci sa COVID-19** mali byť považované za zlučiteľné s vnútorným trhom, ak by boli splnené podmienky a ukazovatele:

- a) formy pomoci (priamy grant, vratné preddavky alebo daňové zvýhodnenie);
- b) času poskytnutia pomoci (najneskôr 30. júna 2022);
- c) osobitných predpokladov, za ktorých môžu byť podporené projekty započaté pred 1. februárom 2020 alebo projekty so známkou excelentnosti zamerané osobitne na COVID-19;
- d) typov oprávnených nákladov;
- e) intenzity pomoci v závislosti od toho, či predmetom podpory je základný výskum alebo priemyselný výskum alebo experimentálny vývoj; a
- f) záväzku prijímateľa pomoci udeliť stranám z Európskeho hospodárskeho priestoru nevýhradnú licenciu na výsledky jeho výskumu za nediskriminačných trhových podmienok.⁷⁶

Opatrenia štátnej pomoci na **infraštruktúru na testovanie a rozširovanie výroby, ktorá prispieva k vývoju produktov relevantných pre COVID-19**, mali byť považované za zlučiteľné s vnútorným trhom, ak by boli splnené podmienky a ukazovatele:

- a) predmetu pomoci (budovanie alebo modernizácia infraštruktúry na testovanie a rozširovanie výroby, ktorá je potrebná na vývoj, testovanie a rozširovanie výroby až do prvého komerčného použitia pred hromadnou výrobou v prípade liekov, vrátane vakcín, a liečebných postupov, ich medziproduktov, účinných farmaceutických zložiek a surovín relevantných pre COVID-19; zdravotnícke pomôcky; nemocničné a zdravotnícke vybavenie, vrátane pľúcnych ventilátorov a ochranných odevov a vybavenia a diagnostických nástrojov; potrebné suroviny; dezinfekčné prostriedky, ich medziprodukty a chemické suroviny potrebné na ich výrobu; nástroje na zber/spracovanie údajov);
- b) formy pomoci (priamy grant, vratné preddavky alebo daňové zvýhodnenie);
- c) času poskytnutia pomoci (najneskôr 30. júna 2022);
- d) osobitných predpokladov, za ktorých môžu byť podporené projekty započaté pred 1. februárom 2020 alebo počnúc 1. februárom 2020, a rozsah podpory pre takéto projekty,

⁷⁶ Dočasný rámec COVID-19 – body 34 a 35.

- e) časovej lehoty na ukončenie projektu od poskytnutia pomoci s nadväznou úpravou negatívnych dôsledkov v prípade nedodržania lehoty (vrátenie časti poskytnutého grantu alebo daňového zvýhodnenia) a pozitívnych dôsledkov v prípade dodržania lehoty (transformácia pomoci v podobe vratných preddavkov na grant);
- f) typov oprávnených nákladov;
- g) intenzity pomoci s možnosťou zvýšenia intenzity pomoci v závislosti od toho, či sa podporená investícia uzavrela do určitej lehoty po poskytnutí pomoci alebo či pomoc pochádzala od viacerých členských štátov;
- h) osobitných podmienok pre poskytnutie pomoci vo forme záruky na krytie straty, vrátane možnosti kumulácie takejto formy pomoci s inými formami pomoci a spôsobu výpočtu výšky kompenzácie za túto stratu;
- i) ceny účtovanej za služby poskytované infraštruktúrou na testovanie a rozširovanie výroby;
- j) transparentného a nediskriminačného prístupu viacerých používateľov k infraštruktúre na testovanie a rozširovanie výroby s možnosťou úpravy preferenčného prístupu pre podniky, ktoré financovali časť investičných nákladov na vybudovanie tejto infraštruktúry.⁷⁷

Opatrenia štátnej pomoci na **výrobu produktov relevantných pre COVID-19** boli považované za zlučiteľné s vnútorným trhom, ak by boli splnené podmienky a ukazovatele:

- a) predmetu pomoci (výroba relevantných liekov, vrátane vakcín, a liečby, ich medzi-produkty, účinné farmaceutické zložky a suroviny; zdravotnicke pomôcky, nemocničné a zdravotnicke vybavenie, vrátane pľúcnych ventilátorov, ochranných odevov a vybavenia, ako aj diagnostických nástrojov; potrebné suroviny; dezinfekčné prostriedky, ich medzi-produkty a chemické suroviny potrebné na ich výrobu; nástroje na zber/spracovanie údajov);
- b) formy pomoci (priamy grant, vratné preddavky alebo daňové zvýhodnenie);
- c) času poskytnutia pomoci (najneskôr 30. júna 2022);
- d) osobitných predpokladov, za ktorých môžu byť podporené projekty započaté pred 1. februárom 2020 alebo počnúc 1. februárom 2020, a rozsah podpory pre takéto projekty;
- e) časovej lehoty na ukončenie projektu od poskytnutia pomoci s nadväznou úpravou negatívnych dôsledkov v prípade nedodržania lehoty (vrátenie časti poskytnutého grantu alebo daňového zvýhodnenia) a pozitívnych dôsledkov v prípade dodržania lehoty (transformácia pomoci v podobe vratných preddavkov na grant);
- f) typov oprávnených nákladov;
- g) intenzity pomoci s možnosťou zvýšenia intenzity pomoci v závislosti od toho, či sa podporená investícia uzavrela do určitej lehoty po poskytnutí pomoci alebo či pomoc pochádzala od viacerých členských štátov;

⁷⁷ Dočasný rámec COVID-19 – body 36 a 37.

- h) osobitných podmienok pre poskytnutie pomoci vo forme záruky na krytie straty, vrátane možnosti kumulácie takejto formy pomoci s inými formami pomoci a spôsobu výpočtu výšky kompenzácie za túto stratu.⁷⁸

Predmetom úpravy bola aj otázka kumulácie jednotlivých nástrojov štátnej pomoci na boj s nákazou COVID-19 s inými nástrojmi štátnej pomoci⁷⁹.

3.4 Osobitné podmienky a ukazovatele prípustnosti nástrojov štátnej pomoci na podporu investícií

Členské štáty mali možnosť vypracovať schémy štátnej pomoci na podporu súkromných investícií ako stimulu na prekonanie nedostatku investícií nahromadeného v hospodárstve v dôsledku krízy⁸⁰.

Komisia považovala tieto opatrenia za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článku 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ, ak by boli splnené podmienky a ukazovatele:

- a) maximálnej výšky individuálnej pomoci jednému podniku v pomere k celkovému rozpočtu pre takúto schému;
- b) využitia pomoci iba na vymedzené typy oprávnených nákladov zameraných na investície;
- c) zákazu umelého obmedzenia pomoci (čo do oprávnených investícií alebo potenciálnych oprávnených príjemcov), ktoré by viedlo k zacieleniu pomoci len na malý počet podnikov;
- d) maximálnej prípustnej intenzity pomoci v pomere k oprávneným nákladom;
- e) maximálnej prípustnej výšky pomoci na jeden podnik;
- f) formy pomoci (nenávratné granty, daňové granty alebo odklady, dotované úrokové sadzby na úvery alebo záruky; možnosť konverzie návratných nástrojov na granty musela byť upravená za vopred stanovených podmienok a na základe vopred vymedzených kritérií, ktoré museli byť uvedené v schéme a špecifikované v jednotlivých rozhodnutiach o poskytnutí pomoci);
- g) maximálneho prípustného trvania poskytnutia návratných nástrojov, ako sú úvery alebo záruky; a
- h) najneskoršieho dátumu poskytnutia pomoci (31. december 2022).⁸¹

Pri zvažovaní pozitívnych účinkov pomoci v porovnaní s jej negatívnymi účinkami na hospodársku súťaž a obchod Komisia avizovala, že bude venovať osobitnú pozornosť zásade „výrazne nenarušiť“ alebo iným porovnateľným metodikám podľa článku 3 nariadenia (EÚ) 2020/852 o taxonómii EÚ⁸². Komisia vyjadrila názor, že účinky investícií,

⁷⁸ Dočasný rámec COVID-19 – body 38 a 39.

⁷⁹ Dočasný rámec COVID-19 – body 35 písm. f), 37 písm. g), 39 písm. g).

⁸⁰ Dočasný rámec COVID-19 – bod 88.

⁸¹ Dočasný rámec COVID-19 – body 89, 93, 96.

⁸² Ú. v. E. ú. L 198 zo dňa 22. júna 2020.

ktoré výrazne narúšajú environmentálne ciele, pravdepodobne nebudú dostatočne pozitívne na to, aby prevážili nad ich negatívnymi účinkami na hospodársku súťaž a obchod.⁸³

Predmetom úpravy bola aj možnosť kumulácie štátnej pomoci na podporu investícií s inými druhmi štátnej pomoci, no s obmedzením, podľa ktorého celková výška pomoci nesmie presiahnuť 100 percent oprávnených nákladov.⁸⁴

Komisia otvorila členským štátom aj možnosť zriadiť na podporu udržateľnej obnovy hospodárstva schémy štátnej pomoci podľa usmernení o environmentálnej a energetickej pomoci⁸⁵ alebo rámca pomoci pre výskum, vývoj a inovácie⁸⁶ alebo zmeniť takéto už existujúce schémy. Pri zriadení schém alebo pri zmene už existujúcich schém bolo členským štátom umožnené pokryť aj väčšiu individuálnu pomoc podľa uvedených usmernení bez toho, aby sa vyžadovala individuálna notifikácia opatrení. Komisia avizovala zlučiteľnosť takýchto schém pomoci s vnútorným trhom, ak: i) sa uplatniteľné stropy pre individuálne notifikácie prekročia až o 50 %, ii) sú splnené všetky ostatné ustanovenia platných usmernení, iii) rozhodnutie Komisie, ktorým sa opatrenie schvaľuje, sa prijme pred 1. januárom 2023 a iv) príslušná individuálna pomoc sa poskytne pred 1. januárom 2024.⁸⁷

3.5 Osobitné podmienky a ukazovatele prípustnosti nástrojov štátnej pomoci na podporu platobnej schopnosti podnikov

Členské štáty mali možnosť vypracovať schémy štátnej pomoci na podporu platobnej schopnosti nefinančných MSP a malých spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou ako stimulu na prekonanie nárastu ich zadĺženia, ktoré bolo spôsobené krízou a ktoré môže brzdiť investície a dlhodobý rast podnikov.

Opatrenia štátnej pomoci mali byť navrhnuté tak, aby podporovali platobnú schopnosť podnikov s potenciálom rastu.⁸⁸ Komisia považovala tieto opatrenia za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článku 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ, ak by boli splnené podmienky a ukazovatele:

- a) typu aktív a pasív, na posilnenie ktorých má byť pomoc využitá (vlastný kapitál, kvázi vlastný kapitál, podriadený dlh, tichá účasť, úver s podielom na zisku);
- b) formy pomoci (verejné záruky alebo podobné opatrenia);
- c) sprostredkovateľov pomoci (účelové investičné fondy ako stimul na investovanie do konečných príjemcov), spôsobu výberu sprostredkovateľov pomoci (otvorený, transparentný a nediskriminačný výberový postup) a odmeňovania, resp. primerané zdieľanie rizika, sprostredkovateľov pomoci;

⁸³ Dočasný rámec COVID-19 – bod 90.

⁸⁴ Dočasný rámec COVID-19 – bod 91.

⁸⁵ Usmernenie o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020, Ú. v. E. ú. C 200 zo dňa 28. júna 2014, s. 1.

⁸⁶ Rámec pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie, Ú. v. E. ú. C 198 zo dňa 27. júna 2014, s. 1.

⁸⁷ Dočasný rámec COVID-19 – bod 97.

⁸⁸ Dočasný rámec COVID-19 – bod 98.

- d) zabezpečenia toho, aby sprostredkovatelia pomoci do účelových investičných fondov znášali primeraný podiel rizika;
- e) orientácie investičných rozhodnutí na zisk a na základe obchodných a investičných plánov preukazujúcich, že koneční príjemcovia sú dlhodobo životaschopnými podnikmi;
- f) nediskriminácie inštitucionálnych investorov pri možnosti investovania do účelových investičných fondov;
- g) zabezpečenia toho, aby investori do účelových investičných fondov znášali primeraný podiel rizika;
- h) maximálneho prípustného trvania záruky;
- i) určenia pravidiel pre stanovenie záručných udalostí;
- j) určenia pravidiel pre nastavenie návratnosti pomoci štátu;
- k) zavedenia záruk prenosu výhody štátnej pomoci na konečných príjemcov v maximálnej možnej miere;
- l) maximálnej prípustnej celkovej výšky poskytnutých finančných prostriedkov na podnik (10 miliónov EUR); a
- m) najneskoršieho dátumu poskytnutia pomoci (31. december 2023).⁸⁹

Predmetom úpravy bola aj možnosť kumulácie štátnej pomoci na podporu investícií s inými druhmi štátnej pomoci, no s obmedzením, podľa ktorého celková výška pomoci nesmie presiahnuť 100 percent oprávnených nákladov.⁹⁰

Záver

Komisia pri úprave Dočasného rámca COVID-19 v plnej miere využila flexibilitu pravidiel štátnej pomoci v prípade mimoriadnych okolností a jeho jednotlivými zmenami a doplneniami vytvorila súbor nástrojov, ktorý odpovedal vyvíjajúcim sa potrebám členských štátov a podnikov na podporu hospodárstva počas pandémie COVID-19⁹¹. Moduláciou podmienok a ekonomických ukazovateľov vytvorila Komisia široký priestor na štátnu pomoc podnikom zasiahnutým pandemiou COVID-19.

Pandémia COVID-19 vyvolala obrovský nárast počtu posudzovaných prípadov štátnej pomoci; do konca roka 2021 prijala Komisia viac ako 1 180 rozhodnutí o štátnej pomoci podľa Dočasného rámca COVID-1, článku 107 ods. 3 písm. b) a písm. c) ZFEÚ.⁹²

Ambícia chrániť voľnú hospodársku súťaž bola citeľne potlačená v mene legitímneho cieľa zachovať podniky, ktoré boli pred príchodom pandémie COVID-19 zdravé a životaschopné; hrozba podporovania morálneho hazardu bola pritom eliminovaná dôsledným vylúčením podnikov, ktoré boli v ťažkostiach už k 31. decembru 2019, z možnosti byť príjemcom štátnej pomoci (pre MSP v miernejšej podobe).

⁸⁹ Dočasný rámec COVID-19 – body 99 až 101.

⁹⁰ Dočasný rámec COVID-19 – bod 91.

⁹¹ Správa Komisie o politike hospodárskej súťaže za rok 2021, kapitola 5.3., dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0337&qid=1662127980883&from=FR>.

⁹² Pozri poznámka pod čiarou 92.

Ambíciu zabrániť škodlivej súťaži členských štátov o poskytnutie čo najvyššej štátnej pomoci svojim podnikom sa nepodarilo naplniť, keďže medzi členskými štátmi existovali veľmi veľké rozdiely v objeme štátnej pomoci, ktorý im Komisia schválila v rámci boja proti nákaze COVID-19. Do konca roka 2020 z celkovej odhadovanej sumy štátnej pomoci súvisiacej s pandemiou COVID-19 vo výške 3,08 bilióna eur, ktorú schválila Komisia, Nemecko oznámilo opatrenia štátnej pomoci tvoriace približne 51,5 percenta tejto celkovej sumy, Taliansko oznámilo opatrenia štátnej pomoci tvoriace okolo 14,7 percenta z tejto celkovej sumy, Francúzsko oznámilo opatrenia štátnej pomoci tvoriace okolo 13,9 percenta z tejto celkovej sumy, Španielsko oznámilo opatrenia štátnej pomoci tvoriace okolo 4,8 percenta z tejto celkovej sumy, Poľsko oznámilo opatrenia štátnej pomoci tvoriace okolo 2 percentá z tejto celkovej sumy, Belgicko oznámilo opatrenia štátnej pomoci tvoriace okolo 1,8 percenta z tejto celkovej sumy atď.⁹³ Poukaz na výrazné rozdiely vo veľkosti ekonomiky jednotlivých členských štátov môže tieto veľké rozdiely v objeme schválenej štátnej pomoci vysvetliť iba čiastočne.

Ambíciou napomáhať realizácii cieľov Európskej únie v oblasti ekologickej a digitálnej transformácie európskeho hospodárstva bola síce vyjadrená v podmienkach prípustnosti niektorých nástrojov štátnej pomoci, ale zväčša iba v podobe odporúčania alebo stimulácie na použitie prostriedkov štátnej pomoci k naplneniu týchto cieľov, nie v podobe povinnosti.

Literatúra

- JANKŮ, M., MIKUŠOVÁ, J. *Veřejné podpory v soutěžním právu EU*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 79, 80, 87 až 90
- KARAS, V., KRÁLIK, A. *Právo Európskej únie*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 455
- De SADELEER, N. Classification des actes de droit non contraignants de l'Union européenne. In *Les sources du droit revisitées*. vol. 1: Normes internationales et constitutionnelles, Publication des Facultés Universitaires Saint-Louis : Bruxelles 2012, s. 266; dostupné na: <http://hdl.handle.net/2078.3/143150>
- LAPŠANSKÝ, L. Kríza a agenda poskytovania štátnej pomoci bankám: od zásadného zákazu štátnej pomoci k pretváraniu štruktúry bankového trhu. In *Právo, obchod, ekonomika III*. Zborník vedeckých prác; Bobáková, V., Marková, H. (rec.). 1. vyd. Košice : UPJŠ, 2013, s. 165 a 166. ISBN 978-80-8152-056-3
- DECOCQ, A., DECOCQ, G. *Droit de la concurrence. Droit interne et droit de l'Union européenne*. 7. vyd. LGDJ, Lextenso éditions, 2016, s. 485
- Správa Komisie o politike hospodárskej súťaže za rok 2020, kapitola 2.1., dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0373&from=EN>
- Správa Komisie o politike hospodárskej súťaže za rok 2021, kapitola 5.3., dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0337&qid=1662127980883&from=FR>

Judikatúra

- Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 17. septembra 1980 vo veci *Philip Morris*, sp. zn. 130/79, bod 24
- Rozsudok Súdu prvej inštancie Európskych spoločenstiev zo dňa 30. apríla 1998 vo veci *Vlaams Gewest*, sp. zn. T-214/95, bod 89

⁹³ Správa Komisie o politike hospodárskej súťaže za rok 2020, kapitola 2.1., dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0373&from=EN>

PODCHYTENIE ŠTÁTNEJ POMOCI POSKYTOVANEJ PODNIKOM...

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 8. marca 2016 vo veci *Grécko/Komisia*, sp. zn. C-431/14 P, body 70 až 72

Rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo dňa 19. mája 2021 vo veci *Ryanair/Komisia*, sp. zn. T-643/20, bod 75

Rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo dňa 14. júla 2021 vo veci *Ryanair a Laudamotion/Komisia*, sp. zn. T-622/20, bod 30

Rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo dňa 22. júna 2022 vo veci *Ryanair/Komisia*, sp. zn. T-657/20, body 63 až 101